

Skriftlig dansk på stx – spørgsmål og svar

I forbindelse med svarene nedenfor, henvises der løbende til 2 dokumenter:

- En powerpoint-præsentation, udarbejdet til det fagdidaktiske kursus for pædagogikumkandidater med dansk
- En elevbenvendt beskrivelse af forskelle og ligheder mellem de 3 genrer

Dokumenterne findes som link fra samme side som dette dokument

1. Kommer der flere vejledende opgavesæt end de to, som i sin tid blev udsendt sammen med følgebrevet?

Ønsket om flere vejledende opgavesæt er ganske forståeligt. Imidlertid er det en fast norm, at der i fag med nye skriftlige prøver laves to vejledende sæt, og det er ikke en mulighed at få lavet flere, fordi der ikke er midler til det.

Powerpoint-præsentationen indeholder blandt andet eksempler på standardformuleringer i de tre genrer, som kan bruges i udarbejdelsen af opgavesæt på skolerne.

2. Spørges der i opgaveformuleringerne til kernestof, som ikke alle har arbejdet lige detaljeret med? (Konkret refererer spørgsmålet til vejledende sæt 1 om fortællende journalistik)

Der stilles aldrig opgaver, som det er tilfældigt, om eleverne har en chance for at løse. Men som det også var tilfældet med de gamle skriftlige opgavetyper, kan en klasse have arbejdet mere eller mindre med det emne, eller den problemstilling, som en opgaveformulering fokuserer på. Opgaven om fortællende journalistik forudsætter ikke, at eleverne har arbejdet med denne genre i undervisningen. Sabroe-teksten (som de skal tage udgangspunkt i) er et eksempel på fortællende journalistik, og det er derfor fuldt ud tilstrækkeligt, at eleverne markerer og illustrerer, hvad der kendetegner fortællende journalistik som det kommer til udtryk i den konkrete tekst.

3. Essayet: Hvad er begrundelsen for, at essayet (i følgebrevet til de vejledende opgavesæt, 3. maj 2006) karakteriseres som afvigende fra det mere fabulerende og sprogligt meget kreative essay, man kan møde i det offentlige rum? Betyder det, at sproglig kreativitet ikke belønnes i bedømmelsen?

Formuleringen i følgebrevet har til formål at markere, at essayet i en danskfaglig kontekst bærer præg af at være skrevet i sammenhængende, fagligt formidlende prosa. Vi skal vurdere elevernes generelle evner til skriftlig fremstilling, og derfor er der grænser for, hvor kreativ en besvarelse kan være. Med jævne mellemrum har man i de gamle sæt fundet besvarelser, hvor essaygenren er fortolket på en måde, hvor eleven skriver ren fiktion, forholder sig til opgaveformuleringens fokus på en særdeles indirekte måde eller på anden måde formidler i en form, som ikke kan vurderes med danskfaglige vurderingskriterier - fx. ved at være udarbejdet i (nok så geniale) punkter, der bevidst ikke bygger videre på hinanden. Prøveessayet er et fagligt essay, og faglige essays er ikke gennem teksthistorien karakteriseret ved en særlig høj grad af sproglig kreativitet. Sproglig kreativitet og retorisk underfundighed er det ikke forbudt at anvende, men udfoldelserne skal hele besvarelsen igennem så at sige tjene det faglige formål og emneundersøgelsen; særligt er det virkemidler fra fiktionsgenrer, vi ikke kan anbefale vores elever at anvende. Igen: prøveessayet ligger inde for, og centralt i, det felt som dækkes af de autentiske essays. Men det er vigtigt at understrege, at den personlige tilgang er til stede i essayet.

4. Essayet: Hvor meget skal den tekst, man skal tage udgangspunkt i, gøres til gengæld for behandling i essayet?

Man kan ikke undlade at omtale den forelagte tekst. Tekstens hovedsynspunkt eller centrale problemstilling skal præsenteres, men i modsætning til kronikken er der ikke krav om andet end et afsæt.

5. Essay versus kronik: Hvordan forklarer vi forskellen for eleverne, når kronikpladsen i aviserne ofte består af essays?

Forklaringen er, at avisernes redaktioner af historiske årsager har bibeholdt betegnelsen "kronik" for den plads, hvor der bringes et længere indlæg af en som regel ikke på avisen fastansat skribent. I avisen er det en pladsbetegnelse mere end en betegnelse for genren af den tekst, der en given dag måtte stå på pladsen. Teksten kan være en lang kommentar, et debatindlæg, et portræt af en historisk eller samtidig person, et essay - sågar en novelle. Det kronikbegreb prøve-kronikken har affinitet til, er den oftest forekommende teksttype på kronikpladsen: den sags-redegørende og diskuterende artikel.

Som illustration af forholdet mellem genrerne i det virkelige liv og i en danskfaglig sammenhæng henvises til powerpoint-præsentationen omtalt øverst på siden.

6. Essay versus kronik: Hvordan defineres forskellen på at "redegøre" i kronikken og at "undersøge" i essayet?

I et essay skal eleven mindre bundet til/af tekstgrundlaget netop undersøge en danskfaglig problemstilling - eller i det mindste en problemstilling, der tydeligvis rummer danskfaglige delproblemer. At undersøge vil her sige: forsøgsvis karakterisere, systematisere, med fagtermer begribe og analysere. Tekstmaterialet til en kronikopgave vil i hovedreglen rumme et eller flere prægnante synspunkter på eller holdninger til en sag. At redegøre vil i denne sammenhæng sige: redeligt, altså fair, gengive

dette/disse hovedsynspunkter. Her er der altså tale om, at eleven langt mere direkte er forpligtet på tekstmaterialets egne vinkler på emnet.

Det er rigtigt, at man ikke kan undersøge noget man slet ikke kan "gøre rede for", men i denne sammenhæng bruges redegørelse mere snævert og specifikt; som en fremstillingsformbetegnelse.

7. *Essay versus kronik: "Kronikkens emne eller problemstilling er fortrinsvis knyttet til fagets stofområde (kernestoffet)", "essayet har en tendens til at bevæge sig op over dette" med et "klarere danskfagligt sigte i sit emne og metodiske udgangspunkt", hvor "skribenten i meget høj grad sætter den indholdsmæssige dagsorden". (citeret fra power-point på uvm.dk). Må man ikke have sig over kernestoffet i en kronik?*

Jo, når eleven har gjort "bearbejdet" med det anviste kernestof, må eleven inddrage supplerende stof og andet stof i det hele taget, så længe det er relevant i forhold til den stillede opgave. Men eleven vil kunne opnå en hvilken som helst høj karakter alene ved behandlingen af kernestof - så længe det sker på et tilstrækkeligt højt og metodisk kvalificeret niveau.

8. *Skal der være en konklusion i slutningen af essayet?*

Der vil ikke nødvendigvis i et essay være en pænt opsamlende konklusion, men det er ønskeligt, at eleven foretager en form for afrunding af emnebehandlingen, evt. foreslår flere spørgsmål der kan stilles/overvejelser, der kan gøres.